

ลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน

ในบทนี้ เป็นการรวบรวมผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ในทัศนะของนิสิตนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งในการวิเคราะห์นี้ ผู้วิจัยจะได้ประมวลลักษณะต่าง ๆ ของภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนที่ปรากฏออกมา โดยแสดงให้เห็นถึงประเภทและสาเหตุที่ทำให้เกิดลักษณะของภาพความเป็นจริงนั้น ๆ ด้วย

การวิเคราะห์เรื่องลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ตั้งอยู่บนแนวความคิดพื้นฐานที่ว่าความเป็นจริงต่าง ๆ มีอยู่มากมาย ซึ่งเราไม่อาจหาความแน่นอนชัดเจนจากมันได้ เราจึงต้องสร้างโลกแห่งความหมาย ซึ่งเป็นโลกส่วนที่เราสามารถอธิบายได้ ให้ความหมายได้ กำหนดแบบแผนได้ ขึ้นมา ดังนั้นโลกแห่งความหมายจึงคือความรู้ส่วนที่เราได้มาจากการรับรู้เพียงบางส่วนจากโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายได้อย่างถูกต้องแท้จริงทั้งหมด แต่ก็สามารถนำมาเป็นคำตอบต่อคำถามที่เราต้องการได้

นอกจากนั้น ความเป็นจริงตามความคิดของคนในสังคมแต่ละสังคม ก็ย่อมแตกต่างกันไปตามประสบการณ์หรือแบบแผน แนวปฏิบัติของสังคมของตน ทั้งนี้ยังมีเรื่องของความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมของสังคมของตน ที่สั่งสมกันเข้ามาเป็นองค์ความรู้ของคนในสังคมมาเป็นตัวกำหนด จนกระทั่งสะสมเป็นคลังแห่งความรู้เฉพาะตนหรือเฉพาะสังคมนั้น ๆ ขึ้นมา

และภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ที่สร้างขึ้นโดยนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ที่ปรากฏในการศึกษานี้ ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยในการเลือกอาชีพอีกด้วย ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่นิสิตพบว่าอาชีพสื่อสารมวลชน เป็นอาชีพที่สามารถตอบสนองความต้องการและบุคลิกภาพของตนเอง ที่มีต่ออาชีพที่นิสิตได้เลือกแล้ว

ลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนที่เกิดขึ้น สามารถอธิบาย
รายละเอียดได้ดังนี้

อาชีพที่มีอิสระในการทำงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจะพบว่า ความหมายของ "ความอิสระ" ในมุมมองของนิสิต
เมื่อได้ตัดสินใจเลือกวิชาชีพสื่อสารมวลชนนั้น มีลักษณะเป็นเพียงแค่ "ความอิสระ" ในเรื่องของ
เวลาในการทำงานเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

...รู้สึกไม่ชอบงานที่ต้องเข้า 8 โมง 9 โมง เลิก 5 โมงเย็น ไปเข้ากลับเย็น
เลิกงานแล้วก็กลับ ชีวิตเหมือนกันทุกวัน... (พรเพ็ญ บำรุงสิน. สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2536)

...ที่สนใจเรียนนิเทศ เพราะมันเป็นภาพที่เราคิดในหัวว่า มันเป็นอิสระ แล้วก็ทำได้ทำ
อะไรที่ไม่ต้องมานั่งอยู่กับโต๊ะทำงาน... (ศุภรัตน์ ปิยวัชรพันธ์. สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2536)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าภาพความเป็นจริงอย่างหนึ่งของอาชีพสื่อสาร
มวลชน ตามมุมมองของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ ก็คือความพอใจในลักษณะของการทำงานที่ไม่ใช่
งานประจำที่ต้องเข้าทำงานเป็นเวลาเหมือนงานอาชีพอื่น ๆ สามารถเข้าสาย ๆ แล้วเลิก
3 หุ่ 4 หุ่ได้ นอกจากนี้ยังเป็นงานที่ไม่ต้องนั่งประจำอยู่กับโต๊ะทำงาน หรือต้องอยู่ในบริษัท
ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มเข้างานจนถึงเลิกงาน

อาชีพที่ทำหายความสามารถ

ลักษณะของการเป็นอาชีพที่ "ทำหายความสามารถ" ตามความคิดเห็นของนิสิตนั้น คือ
การได้แสดงออกในด้านการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่านิสิต
ส่วนใหญ่ที่ตระหนักในค่านิยมของอาชีพในลักษณะนี้ ล้วนแต่เป็นนิสิตที่มีความมุ่งมั่น และตั้งใจที่จะ
ทำงานทางด้านโฆษณาทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

... ที่อยากมาเรียนนิเทศก็เพราะชอบงานทางด้านโฆษณา คิดว่าเข้ามาก็จะเรียนโฆษณา
 เคยดูงานโฆษณาจากหนังสือ รู้สึกว่าได้ใช้ความคิดให้ออกมาตรงกับความต้องการของตลาด
 ความต้องการของผู้คน ซึ่งมีศิลปะอยู่ในตัว ส่วนหนึ่งก็คือชอบงานด้านศิลปะอยู่แล้วด้วย
 อีกส่วนหนึ่ง ก็คิดว่างานโฆษณาคือทำขายดีสำหรับคนรุ่นใหม่... (ปริญญา ชุ่มชุม. สัมภาษณ์,
 13 มีนาคม 2536)

... สนใจเรียนนิเทศเพราะรู้สึกว่าทำขายดี รู้สึกว่างานพวกนี้ต้องใช้ความสามารถ
 ได้ใช้จินตนาการ เป็นคนชอบสร้างอะไรใหม่ ๆ ไม่ชอบเหมือนใคร อย่างเสื้อก็ไม่ชอบ
 ใส่เสื้อโหล ชอบเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง คิดว่ามันเหมาะกับตัวเอง ก็เลยเลือกเรียนทางนี้...
 (พงษ์สุระ สันติพันธ์พิทักษ์. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2536)

... สนใจในงานของนิเทศที่จบแล้วได้ออกไปทำมากกว่า ก็เลยเลือกเข้ามาเรียน
 สนใจด้านโฆษณาเป็นพิเศษชอบงานที่มีแนวคิดแปลก ๆ ออกไป ชอบที่จะสร้างสรรค์... (โชคชัย
 เกษมศรีพิทักษ์. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2536)

ซึ่งตัวอย่างนี้ได้แสดงให้เห็นถึง ลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน
 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาพของงานโฆษณาตามความเข้าใจของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ ที่ว่าเป็นงาน
 ซึ่งทำลายความสามารถ เนื่องจากเป็นงานที่ได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก
 ซึ่งส่วนหนึ่งนั้นคงมาจากการที่อาชีพโฆษณานั้น มีตำแหน่งงานที่ชัดเจนมากสำหรับรองรับการ
 ทำงานที่ได้มีโอกาสสร้างสรรค์ เพื่อเผยแพร่ความคิด และผลงานของตนออกมา นั่นก็คือ ตำแหน่ง
 งาน "ครีเอทีฟหรือผู้สร้างสรรค์งานโฆษณา" นั่นเอง

อาชีพที่มีลักษณะงานที่สนุก (ไม่น่าเบื่อ ช้าชาก จำเจ, ได้พบปะผู้คนมากมาย)

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ยังพบว่าภาพของ "ความสนุก" ในการทำงานนั้น ก็
 เป็นภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนอีกภาพหนึ่ง ตามมุมมองของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์
 ตัวอย่างเช่น

...คิดว่าเรียนนิเทศจะได้ทำงานสนุก ๆ ดูจากวิชาที่เรียน คนที่จบออกมา มีพวก MC ที่เรียนแล้วไปทำงานทางด้านโทรทัศน์ คิดว่าน่าจะสนุกดีนะ... (รัชต์ ศตายุ. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2536)

...ก่อนหน้านั้น คิดว่าอยากทำงานเกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์ อยากเรียนอะไรที่สนุก ทำงานที่สนุก... (นุชจรี จันทรเฉลิม. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2536)

...สมัยก่อนชอบดูทีวี ฟังวิทยุ คิดว่าถ้าได้ทำงานแบบนี้ คงสนุกกับงานที่ทำ มันเป็นความบันเทิงเราทำไปก่อนน่าจะสบายใจ พอใจที่ได้ทำดีกว่าไปทำบัญชี... (ปิยศักดิ์ ชมจันทร์. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2536)

...สมัย ม.ปลาย อยากทำเบื้องหลัง มั่น่าสนุกดี เวลาที่เห็นเขาถ่ายพวกเบื้องหลังละคร มันดูวุ่นวาย ๆ วิ่งกันไปวิ่งกันมา ก็เลยอยากไปทำบ้าง... (อลิสรา วงศ์ข้าหลวง. สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2536)

จากมุมมองเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ของนิสิตนิเทศศาสตร์ส่วนหนึ่ง คือ ภาพของลักษณะที่น่าสนุก ทั้งนี้ก็อาจจะเนื่องมาจากการที่อาชีพสื่อสารมวลชนบางสาขา มีลักษณะของการทำงานบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานทางด้านโทรทัศน์ซึ่งนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ รวมไปถึงความสนุกสนานในการถ่ายทำจากที่เคยเห็นภาพเบื้องหลังทางโทรทัศน์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ภาพของการเรียนที่นิสิตคิดว่าจะเรียนเน้นหนักไปในทางการได้ฝึกปฏิบัติ ได้มีโอกาสใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น เครื่องมือในห้องอัดรายการวิทยุ เครื่องมือในห้องปฏิบัติการโทรทัศน์ การใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพยนตร์ การถ่ายภาพ ตลอดจนการได้ออกไปฝึกปฏิบัติงานจริงตามหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นการเรียนซึ่งเน้นหนักไปในทางทฤษฎี ที่ต้องอาศัยการท่องจำเป็นส่วนใหญ่ ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความรู้สึกที่จะเลือกเรียนหรือเลือกที่จะประกอบอาชีพทางด้านสื่อสารมวลชนนี้

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูล ยังพบอีกว่าภาพของ "ความสนุก" กับการทำงานยังอาจเกิดขึ้น เนื่องจากการที่อาชีพสื่อสารมวลชนเป็นงานทำให้ได้พบปะกับผู้คนมากมายหลายประเภท ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเป็นงานที่มีลักษณะต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก ทั้งในแง่ของการทำงานในลักษณะของงานองค์กร และในแง่ของการเป็นกระบวนการที่ต้องส่งสารผ่านสื่อไปยังผู้รับสารในฐานะมวลชน ซึ่งหมายถึง ผู้รับสารที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และมีความหลากหลาย นั่นเอง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

...เป็นคนชอบที่จะพบปะกับคนเยอะ ๆ แล้วก็ชอบพูด พูดมาก อยากรับคนพูดเก่ง แล้วในความคิดก็คือ งานพีอาร์จะต้องได้พบปะกับคนเยอะ ๆ ก็เลยเลือกเรียนนิเทศ เพราะรู้ว่าเขาสอนพีอาร์... (เฉลิมขวัญ สุวัชรังกูร. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2536)

...เคยฝันตั้งแต่เด็กว่าอยากเป็นนักข่าว ตอนประมาณ ป.5 - ป.6 คิดว่าเป็นงานที่สนุกดี ชอบอ่านหนังสือพิมพ์มาตั้งแต่เด็ก ๆ ที่บ้านก็สนับสนุนการอ่านหนังสือด้วย ก็อ่าน ๆ ไปเห็นว่าข่าว ก็สนุกดี ประกอบกับเป็นคนที่ชอบเจอคนหลายประเภท คิดว่าการเจอคนเป็นกำไรของเรา ได้รู้ว่าคนแต่ละประเภทเป็นอย่างไร คิดว่าอาชีพนักข่าวเป็นอาชีพที่สนองได้มากพอสมควร... (จิรปริยา แก้วกำเนิดพงษ์. สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2536)

จากภาพความเป็นจริงทั้ง 3 ลักษณะที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเป็นภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่นิสิตคณะนิเทศศาสตร์คำนึงถึงบุคลิกภาพของตนเอง รวมทั้งความถนัดและความสนใจ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพสื่อสารมวลชน ซึ่งก็สอดคล้องกับทฤษฎีของฮอลแลนด์ (Holland, 1966 : 132) ที่ว่า บุคคลจะเลือกอาชีพด้วยเหตุผลที่เกี่ยวกับความคิดของตนเองที่มีต่อบุคลิกภาพของตนเอง และเมื่อมนุษย์จะเลือกอาชีพใด ก็จะต้องมีความเข้าใจคร่าว ๆ ต่ออาชีพนั้น ซึ่งอาจจะเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องหรือที่ผิดก็ได้ ดังนั้น การที่นิสิตคณะนิเทศศาสตร์มีภาพความเข้าใจคร่าว ๆ ว่าอาชีพสื่อสารมวลชน มีลักษณะเป็นงานที่อิสระ ทำทายความสามารถ และมีลักษณะของงานที่สนุกนั้น ก็เนื่องมาจากการที่นิสิตคณะนิเทศศาสตร์มีความคิดว่าตนเองก็มีบุคลิกภาพที่คล้าย ๆ กันนี้

ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาของ นิศากร สุทธิวงศ์ (2533 : 114-115) ที่พบว่า บุคลิกภาพที่สอดคล้องกับอาชีพสื่อสารมวลชนมากที่สุด ก็คือ Artistic, Social และ Enterprising ส่วนจะมีบุคลิกภาพแบบใดมากที่สุด ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะอาชีพ หากเป็นงานประชาสัมพันธ์อาจจะต้องใช้แบบ Social มากกว่า ถ้าต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์งานโฆษณา ภาพยนตร์ โทรทัศน์อาจต้องใช้แบบ Artistic มาก หรือถ้าเป็นสื่อมวลชนที่เป็นธุรกิจมีรายได้ผลประโยชน์มาก ต้องการการจัดการ เช่น งานเอ.อี. งานด้านการตลาด ก็อาจจะต้องใช้ ลักษณะ Enterprising มากกว่า ซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าวมีลักษณะดังต่อไปนี้ (Holland, 1966 : 132)

- บุคลิกภาพประเภท Artistic คือบุคคลที่มีความสนใจในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ทางความรู้สึกหรือความคิด มีการใช้จินตนาการ มีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์และความสามารถทางศิลปะ ไม่ชอบความซ้ำซาก จำเจ การควบคุมที่เคร่งครัด ชอบการเปลี่ยนแปลง ความหลากหลาย ชอบงานศิลปะทุกรูปแบบ เป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบเลียนแบบ มีความถนัดทางภาษาและวรรณคดี มากกว่าคณิตศาสตร์ ไม่ชอบงานจำเจ สิ่งตอบแทนที่ต้องการคือ การได้รับการยอมรับและอิสรภาพในการสร้างสรรค์ด้วยแนวทางของตนเอง

- บุคลิกภาพประเภท Social คือบุคคลที่ชอบจัดการ และติดต่อกับผู้อื่น ชอบออกสังคม ทำงานเพื่อสังคม มีความสามารถในการพูด การฟัง การสื่อความคิด จูงใจเก่ง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เหมาะกับงานให้คำแนะนำปรึกษา งานบริการ สิ่งตอบแทนที่ต้องการคือ การเป็นที่ยกย่อง ยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น

- บุคลิกภาพประเภท Enterprising คือบุคคลที่มีความสนใจในการสร้างอิทธิพลเหนือผู้อื่น ชอบความท้าทาย มีความรับผิดชอบ มีความเป็นผู้นำ สนใจกิจกรรมทางธุรกิจ ต้องการได้รับชื่อเสียง การเป็นที่รู้จัก หรือการชื่นชมจากผู้อื่น ไม่ชอบงานประจำ และการถูกควบคุมดูแล มีความทะเยอทะยาน มีพลัง เป็นอิสระ ชอบสังคม เชื้อมั่นในตนเอง สิ่งตอบแทนที่ต้องการคือคุณค่าทางด้านอำนาจ สถานภาพ และเงินทอง

นอกจากภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้เกณฑ์ การตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยคำนึงถึงบุคลิกภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ เป็นหลักแล้ว ภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนยังอาจเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้เกณฑ์ การตัดสินใจ ที่คำนึงถึงความต้องการทางด้านจิตวิทยาอีกด้วย ซึ่งภาพความจริงเหล่านี้ มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

อาชีพที่สามารถทำประโยชน์แก่สังคม (พัฒนาวงการสื่อสารมวลชน, พัฒนาสังคม)

การที่นิสิตคณะนิเทศศาสตร์มองภาพความเป็นจริงอาชีพสื่อสารมวลชนว่า เป็นอาชีพที่สามารถ "ทำประโยชน์ให้แก่สังคม" ได้ นั้น ก็เนื่องจากการที่นิสิตตระหนักในคุณค่าของสื่อสารมวลชนว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางในหลาย ๆ ด้าน สามารถทำให้ประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะนำไปสู่การปรับวิถีชีวิต ทักษะคติ และค่านิยมเพื่อการพัฒนาตนเอง ทำให้ประชาชนเป็นคนทันต่อเหตุการณ์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างดี ดังนั้น การเข้ามาทำงานทางด้านสื่อสาร จึงน่าที่จะสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้มากกว่างานอาชีพอื่น ๆ เพราะอาชีพสื่อสารมวลชนนั้นเป็นอาชีพที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา สังคมแทบทุกด้าน ตัวอย่างเช่น

...เป็นคนชอบทางด้านภาษามาก แต่ที่นึกคิดว่าถึงเรียนทางภาษาโดยตรงงานมันแคบกว่า จะใช้ประโยชน์ได้ไม่กว้างเท่าสื่อสารมวลชน แต่ถ้าทางด้านสื่อสารมวลชน ก็ยังเอาความสามารถทางด้านภาษาไปใช้กับคนหมู่มากได้ รู้สึกว่าจะทำให้มีประโยชน์ได้มากขึ้น ก็เลยเลือกทางด้านนี้ รู้สึกว่านิเทศเกี่ยวกับชีวิตเราทุกคน มันกว้างแล้วก็ใกล้ชีวิตคน ไปไหนมาไหนก็ต้องเกี่ยวกับนิเทศ ขับรถเห็นป้ายโฆษณาบิลบอร์ด ดูข่าว มันเป็นหัวใจของชีวิตคนในเมืองมากขึ้น เลยอยากเข้ามาทำ... (บดินทร์ ศุภศิลาภิบาล, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2536)

...เกิดจากความคิดที่ว่าอยากทำอะไรไปให้กับคนจำนวนมาก ๆ เช่นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดโดยใช้สื่อมวลชน คิดว่าอยากทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม... (อนุรักษพานิชยานนท์, สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2536)

นอกจากความตระหนักในคุณค่าของอาชีพสื่อสารมวลชนว่าจะสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยตรงได้แล้ว ความต้องการที่จะพัฒนางานการสื่อสารมวลชน ก็คือการทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้โดยทางอ้อมอีกด้วย

...เป็นคนชอบดูหนัง แล้วก็เห็นว่าหนังไทยยังไม่ได้พัฒนาไปเท่าที่ควร ก็เลยเกิดความรู้สึกว่ายากเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หนังไทยทัดเทียมกับหนังต่างประเทศ อยากทำให้หนังไทยดีกว่าที่เคยดูมา...(วรวัฒน์ ลิขิตบรรณกร. สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2536)

การที่นิสิตคณะนิเทศศาสตร์เลือกอาชีพสื่อสารมวลชน เพราะมีภาพความเป็นจริงว่าอาชีพสื่อสารมวลชนเป็นอาชีพที่สามารถทำประโยชน์และพัฒนาสังคมได้นั้น เป็นการเลือกอาชีพเพื่อที่จะสนองความต้องการทางจิตวิทยา ซึ่งตรงกับที่ ฮอปพอค (Hoppock, 1976 : 99) เชื่อว่า อาชีพที่เราเลือกมักจะเป็นอาชีพที่สนองความต้องการทางจิตวิทยาที่สูงสุดของเราได้ และความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ตามทฤษฎีแรงจูงใจและบุคลิกภาพ (Motivation and Personality Theory) ของ มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 46) ก็คือ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (The Need for Self - Actualization) ซึ่งเป็นความต้องการแสดงความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ต้องการพัฒนาศักยภาพของตนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในตนเอง และพร้อมที่จะอุทิศตนเองให้กับงานที่ทำด้วยความสบายใจ

อาชีพของคนที่เก่ง และมีความสามารถมาก (ความมีชื่อเสียง, ความเป็นคนเด่นดัง)

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ยังพบว่าลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนเป็นงานของคนๆ "เก่ง มีความสามารถ และมีฝีมือ" เท่านั้น จึงจะสามารถทำงานในลักษณะนี้ออกมาได้ และภาพเหล่านั้นเองที่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่ทำให้เกิดความต้องการที่จะเข้าไปทำงานในลักษณะเช่นเดียวกันนี้บ้าง ตัวอย่างเช่น

...ตอนนั้นยังเด็ก ๆ อยากเรียนโฆษณา ดูจากหนังเรื่อง ช่างมันฉันไม่แคร์ ชอบนิมิตนางเอกในเรื่อง เต็ดมาก ดูแล้วชอบ อยากเรียนมาก อยากทำอะไรแบบนั้นบ้าง แล้วก็

คนบอกว่า ถ้าเรียนทางนั้นะก็จะทำได้... (สุจินต์ แซ่ฮึง. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2536)

การที่นิสิตได้ดูภาพยนตร์ที่นำเสนอภาพของนางเอก ซึ่งมีลักษณะเป็นผู้หญิงเก่ง แกร่ง มีความมั่นใจในตัวเองสูง และทำงานเป็นผู้กำกับภาพยนตร์โฆษณาที่มีความสามารถมาก ซึ่งในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นภาพการทำงานของนางเอกในส่วนนี้อยู่มากพอสมควร เพราะเป็นจุดสำคัญของเรื่องที่ทำให้นางเอกและพระเอกรู้จักกัน ก็เนื่องจากการที่พระเอกของเรื่องมาเล่นภาพยนตร์โฆษณาที่นางเอกเป็นผู้กำกับ ดังนั้น นิสิตจึงมีภาพของการทำงานโฆษณา ว่าคนที่ทำงานทางด้านนี้ คือคนที่มีความสามารถมาก เป็นคนเก่ง นั่นเอง

...ดูโฆษณาทีวี แล้วก็รู้สึกทึ่งกับโฆษณาดี ๆ ที่ชอบ เวลาเห็นงานดี ๆ ก็คิดว่าโอโฮ ! ทำได้ยังไง รู้สึกทึ่ง อยากทำได้แบบนี้บ้าง ก็มานึกว่าใครเป็นคนคิดนะทำไมเก่งจัง อยากเป็นคนคิดงานแล้วให้คนอื่นมาคิดอย่างนี้กับเราบ้าง... (ธนิษฐา สุกันธะตุล. สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2536)

...สนใจเกี่ยวกับการถ่ายภาพ ชอบมาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว เห็นภาพที่เขาถ่ายออกมาสวย ๆ ส่วนมากเป็นพวกทิวทัศน์ ก็อยากทำให้ได้แบบนี้บ้าง... (วริศรา มณีวัฒนา. สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2536)

...เพราะว่ามีแรงจูงใจมาจาก ดร.สมเกียรติ ที่ทำข่าวทีวีช่อง 9 ช่วงนั้น มันบูมมาก สัมภาษณ์มัธยม ประมาณ ม.3 - ม.4 ตอนนั้นเห็นคนเก่งหลาย ๆ คน ไม่ว่าจะเป็น นิรมล เมธิ์สุกุล ซึ่งชอบมาก ยุพา เพ็ชรฤทธิ์, สุรียน คือ พวกที่มป่าใหญ่ทั้งหมด ตอนนั้นยังไม่รู้ว่าเขาเรียนที่นั่นแต่อยากทำตรงนั้นเหมือนเขา... (สมภพ กิ่งเงิน. สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2536)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า ความชื่นชมในผลงานที่ดูน่าสนใจผ่านทางสื่อมวลชนในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโฆษณาแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ของนักโฆษณา ภาพทิวทัศน์ที่สวยงามจากช่างภาพที่มีฝีมือ ความสามารถในการทำรายการข่าวของ ดร.สมเกียรติ และทีมข่าว เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ทำให้นิสิตเกิดความชื่นชม และอยากเข้าไปเรียนรู้ถึง

กระบวนการในการผลิตผลงาน ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตผลงานในแบบที่ตนชื่นชอบให้ปรากฏออกมาเพื่อให้อื่น ๆ ได้ชื่นชมผลงานของตนบ้าง ซึ่งภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ ก็คือภาพของความเก่ง ความมีความสามารถของผู้ทำงานทางด้านสื่อสารมวลชน นั่นเอง

นอกจากนี้ ความตั้งใจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ที่ทำให้ผลิตจำนวนไม่น้อยสนใจที่จะศึกษาทางด้านอาชีพสื่อสารมวลชนก็เนื่องมาจากการได้เห็นภาพของการทำงาน ตลอดจนภาพของความมีชื่อเสียงของบุคคลเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น

...พีฉอดเป็นจุดเริ่มต้น เป็นแรงบันดาลใจ ในช่วง ม.2 - ม.3 ซึ่งรายการพีฉอดจะดังมาก ดังที่สุดในช่วงนั้นเลย เคยฟังพีฉอด รู้สึกว่าค่อนข้างให้อะไรกับเด็กวัยรุ่นมาก ให้แนวทางหลาย ๆ อย่าง เลยรู้สึกอยากจะไปอยู่ตรงจุดที่พีฉอดเป็นประกอบกับเป็นคนชอบฟังเพลงอยู่แล้ว...

(อนุรักษ์ พานิชยานนท์)

...จริง ๆ แล้วต้นแบบในการคิด คือ พี่จ๊วย ศุ บุญเลี้ยง ก็ไม่ได้รู้จากเขาโดยตรง แต่รู้จักคณะจากเขา รู้ว่ามีวิทยุ โทรทัศน์ ชอบพี่จ๊วยในแง่ที่เขาร้องเพลงก่อน แล้วก็มาเขียนหนังสือ เขาทำเพลงประกอบทุ่งหญ้าป่าใหญ่ก็ยังคงอยู่รู้สึกว่าเขาทำหลายอย่างที่เป็นอย่างที่ดี แล้วเขาก็จะให้สัมภาษณ์บ้างว่าเขาเรียนที่นิเทศ แต่หลัง ๆ ก็มาดูคุณนิรมล ดูรายการสารคดีของเขาอยู่...

(เพ็ญสิริ ศาสตร์วิหารี. สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2536)

...ตอนนั้นนิเทศกำลังบูม รู้จักพี่ ๆ ที่มีชื่อเสียงที่เรียนนิเทศศาสตร์ ตอนนั้นชื่นชม ศุ บุญเลี้ยง ในแง่ที่เขาเป็นศิลปินด้วย ชอบเพลงเขา เป็นคนมีความคิดดีเวลาตอบคำถาม ให้สัมภาษณ์ ตอนนั้นคิดว่าเขาแปลกกว่าศิลปินคนอื่น ก็เลยชื่นชม แล้วก็รู้ว่าเขาเรียนนิเทศ... (ภัทรทิพย์ พงษ์พานิช. สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2536)

การมองภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ว่าเป็นอาชีพของ "คนเก่ง คนที่มีความสามารถ" จนทำให้ได้รับการยอมรับว่าเป็น "คนมีชื่อเสียง เป็นคนเด่น คนดัง" นั้นเนื่องจาก

เป็นลักษณะของการเลือกอาชีพ โดยคำนึงถึงการสนองตอบต่อความต้องการทางจิตวิทยาของนิสิต
 ในแง่ของความต้องการจำเป็นสำหรับการยอมรับ (The Esteem Need) ว่าเป็นคนที่เก่ง มีความ
 สามารถมากในการทำงาน รวมถึงความต้องการจำเป็นสำหรับการเป็นที่รู้จัก ต้องการให้ผู้อื่นเห็น
 ความสำคัญของตน ให้เกียรติ และให้ความสนใจ นั่นก็คือ การได้เป็นคนมีชื่อเสียง เป็นคนเด่น
 คนดัง ที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ซึ่งอาจเทียบได้กับความต้องการทางสังคม ซึ่งเป็นความต้องการ
 ขั้นสูงของมนุษย์ รองลงมาจาก การได้ทำประโยชน์ต่อสังคมที่เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ตามทฤษฎี
 แรงจูงใจและบุคลิกภาพ ของมาสโลว์ (Maslow, 1970 : 45-46) นั่นเอง

การที่ภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารสื่อสารมวลชน มีลักษณะของการเป็นอาชีพที่
 "สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคม" และทำให้ได้รับการยกย่อง ขึ้นชมนว่าเป็น "คนเก่ง คนมี
 ความสามารถ" นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะบุคคลจะแฝงความต้องการทางจิตวิทยาเหล่านี้ไว้ใน
 พฤติกรรมการเลือกอาชีพอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถึงแม้ว่าแรงจูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจ
 เลือกอาชีพจริง ๆ นั้น จะมาจากปัจจัยที่สำคัญที่สุดตัวอื่นเป็นตัวกำหนดก็ตาม

อาชีพที่มีรายได้ / ค่าตอบแทนสูง

จากผลการศึกษายังพบว่า สิ่งดึงดูดใจอีกอย่างหนึ่งของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ ก็คือ
 การที่นิสิตมีความเข้าใจในลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ว่าเป็นอาชีพที่
 ทำให้ "รวย" ได้ ตัวอย่างเช่น

...ตอนแรกก็อยากทำหนัง เพราะคิดว่าทำหนังแล้วจะรวย เห็นหนังแต่ละเรื่องก็ฉาย
 ทำเงินได้เป็นล้าน ๆ... (ทรงชัย เตชะสวัสดิพงษ์, สัมภาษณ์ 20 มีนาคม 2536)

จะเห็นได้ว่า ภาพความเป็นจริงของอาชีพสื่อสารมวลชน ที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชน
 เช่น การที่ภาพยนตร์ไทยหลาย ๆ เรื่อง โฆษณาว่าทำรายได้เป็นจำนวนตัวเลขถึง 7 - 8 หลัก
 เป็นสิ่งที่ทำให้นิสิตภาพความเป็นจริงว่างานทางด้านสื่อสารมวลชนนี้เป็นอาชีพที่มีรายได้ดี

ซึ่งลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ นิลิตได้ใช้เกณฑ์ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เป็นเกณฑ์การตัดสินใจในการเลือกอาชีพ ซึ่งก็ตรงกับที่ฮอปพอค (Hoppock) เชื่อว่า คนทุกคน จะเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานในการดำรงชีวิต นั่นก็คือ การมีรายได้ มีค่าตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาซื้อหาปัจจัย 4 ให้แก่ชีวิตของตนเอง

อย่างไรก็ตาม สำหรับปัจจัยในเรื่องความต้องการทางกายภาพนี้ จากผลการศึกษา ของ นิสากร สุทธิวงศ์ (2533 : 115) พบว่า ถึงแม้จะมีความสำคัญแต่ก็ยังไม่ใช่ปัจจัยที่เป็น แรงจูงใจ ทำให้เลือกอาชีพสื่อสารมวลชนแทนที่จะเลือกอาชีพอื่น ๆ เพราะจากผลของการศึกษา พบว่ามีนิสิตเพียงคนเดียวเท่านั้น ที่เลือกอาชีพสื่อสารมวลชนด้วยเหตุผลในเรื่องรายได้

อาชีพที่มีโอกาสกว้างขวางในการทำงาน (เป็นงานสายอาชีพโดยตรง, ประกอบอาชีพได้-
หลายอย่าง, หางานง่าย)

ลักษณะของภาพความเป็นจริงที่ว่าอาชีพทางด้านสื่อสารมวลชนนั้น "หางานทำงานง่าย" เป็น อีกลักษณะหนึ่งที่ปรากฏในผลการศึกษา ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเหล่านี้

...ตอนนั้นมองว่าคณะนิเทศศาสตร์ เป็นสายวิชาชีพ คิดว่าทำให้หางานง่าย... (ประยูรศักดิ์ ศรีทองกุล. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2536)

...อยากเรียนในสาขาอาชีพมากกว่า ตอนแรกอยากเรียนโฆษณา เพราะคิดว่าเป็นสาขา ที่กำลังก้าวหน้าและคิดว่าเป็นไปได้ไกล ก็คิดถึงอนาคตว่าอยากก้าวหน้า... (สรินทร์ทิพย์ เชิดชู-ตระกูลชัย. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2536)

...ปัจจัยหลักที่เลือกเรียนนิเทศ ก็เพราะว่าเห็นว่า เป็นงานสายอาชีพโดยตรง ไม่เหมือน อักษร ที่คิดว่าต้องเรียนหนัก ไม่อยากเรียนภาษา หรือวิชาที่เป็นทฤษฎี แต่ก็ผิดหวังเล็กน้อยเพราะ นิเทศก็ต้องท่อง ตามความเข้าใจตอนแรกคิดว่าจะเป็นการ APPLY มากกว่า... (ปราณี จิระมหาคุณ. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2536)

จากมุมมองของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า การที่นิสิตมีภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ว่าเป็นอาชีพที่หาง่าย ก็เนื่องมาจากการที่งานสื่อสารมวลชนนั้น มีลักษณะที่งานเป็นสายอาชีพโดยตรง และยังเป็นอาชีพที่มีลักษณะงานหลากหลาย คือสามารถทำงานเป็นนักข่าว นักโฆษณา นักประชาสัมพันธ์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ เป็นต้น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากความหลากหลาย ความกว้างขวางของบรรดาสื่อมวลชนต่าง ๆ ประกอบกับการที่ในปัจจุบัน ประเทศไทยเริ่มปรับตัวเป็นประเทศสังคมข่าวสาร มีการตื่นตัวทางด้านการศึกษา การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น และตลาดแรงงานต้องการบุคลากรทางด้านนี้มาก จึงทำให้นิสิตเกิดความสนใจในอาชีพนี้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เป็นเพราะการปรับตัวไปตามสภาพความต้องการของตลาดแรงงาน (นิศากร สุทธิวงศ์ : 43)

สำหรับโอกาสในการประกอบอาชีพ ตลอดจนลักษณะการเปิดกว้างของตลาดแรงงานนี้อาจกล่าวได้ว่า คือปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบัน ที่เอื้ออำนวยต่อการเลือกอาชีพสื่อสารมวลชนของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ นั่นเอง

อาชีพที่ได้รับความนิยมมาก

การที่ในปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังปรับตัวเป็นประเทศสังคมข่าวสาร ดังนั้น จึงมีการตื่นตัวกันเป็นอย่างมาก ในเรื่องของการนำเสนอสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รายการข่าว งานโฆษณาผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ลักษณะความเป็นจริงทางอาชีพอย่างหนึ่ง จากมุมมองของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ ที่ปรากฏในการศึกษา จึงเป็นภาพของ "อาชีพยอดนิยม" นั่นเอง ตัวอย่างเช่น

...มีอยู่ช่วงหนึ่ง ที่แบชฟิกดังมาก ทั้ง ดร.สมเกียรติ, นักรมล ก็เลยชอบ อยากทำข่าวบ้าง... (อติพร ชยานัทร์กุล. สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2536)

...หนังสือพิมพ์กับทีวีบูมขึ้นมา อย่างที่วัดอนนั้น มี ดร.สมเกียรติ ขึ้นมา ทีมข่าวช่อง 9 เก่ง ๆ หรืออย่างหนังสือพิมพ์ พอมาอ่านข่าวการเมือง ก็รู้สึกว่ามันสนุกดี เป็นเกมส์อย่างหนึ่ง

ก็เลยสนใจ... (เจริญกุล เฉลียวเกรียงไกร. สัมภาษณ์, 30 มีนาคม 2536)

...ช่วงประมาณ 5-6 ปีมานี้ ที่กำลังบูมมาก ดูรายการข่าว เห็นว่ามีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจขึ้น ก็ดูว่าคองนำเสนอจากจุดเล็ก ๆ ที่เห็นว่ามีคนส่งข่าวไปรายงานข่าวที่ต่างประเทศ หรืออย่างโฆษณาอย่างทำ ยิ่งดีขึ้นรู้สึกน่าสนใจกว่าตอนที่เรายังเด็ก ๆ รู้สึกว่ามันพัฒนาเร็วมาก ก็เลยอยากทำบ้าง ถ้าเกิดได้ทำออกมาดี ๆ แล้วมีคนชอบก็คงภูมิใจ ก็เลยสนใจทางด้านนี้... (กิตติ ธรรมมาภรณ์ลาศ. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2536)

...ช่วงนั้นโฆษณาบูมมาก ดูโฆษณาแล้วก็คิดว่าน่าจะเข้าไปทำ อยากรับเงินเดือน... (กอบแก้ว ก่อเกียรติงาม. สัมภาษณ์, 8 มีนาคม 2536)

จากตัวอย่างดังกล่าว จะพบว่ามีความสัมพันธ์กับสภาพของการสื่อสารมวลชนของไทยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ธุรกิจการโฆษณายาวตัวมากขึ้นมีมูลค่ากว่า 3 พันล้านบาทต่อปี โดยเน้นการโฆษณาทางวิทยุและโทรทัศน์ และสื่อสารเฉพาะกลุ่มซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีทางการสื่อสารใหม่ ๆ เข้ามามากขึ้น เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ในการสื่อสาร และเก็บข้อมูลในสำนักงาน ธุรกิจ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น การดำเนินงานของสื่อมวลชนเป็นองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ มีกิจการสื่อสารมวลชนหลายประเภทอยู่ในเครือเดียวกัน เช่น หนังสือพิมพ์รายวันกับนิตยสาร สถานีโทรทัศน์กับหนังสือพิมพ์ และดำเนินธุรกิจครบวงจร รัฐบาลใช้สื่อมวลชนของรัฐบ่อนทำลายข่าวสารแก่ประชาชนตลอดเวลา การเสนอข่าวสาร มีความฉับไว รวดเร็ว น่าสนใจ ทำให้ประชาชนติดตามมากยิ่งขึ้น

ภาพความเป็นจริงทางอาชีพในลักษณะนี้ เป็นผลพวงมาจากปัจจัยอย่างประกบกัน ไม่ว่าจะเป็น ความต้องการของตลาดแรงงาน โอกาสในการทำงาน ความมีชื่อเสียง ความเด่น ความดัง รายได้ ลักษณะของการทำงานที่น่าสนใจ ท้าทาย ไม่น่าเบื่อ ช้าชากจำใจ และดูเหมือนว่าจะเป็นภาพรวมของอาชีพสื่อสารมวลชนที่เป็นแรงจูงใจให้คนหันมาสนใจไม่น้อย ต่างพากันให้ความสนใจในอาชีพนี้เป็นอย่างมาก

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าจะพิจารณาอย่างลึกซึ้งลงไปแล้ว ภาพความเป็นจริงทางอาชีพ
 สื่อสารมวลชนที่เกิดขึ้นจากสาเหตุนี้ มีความภูมิใจที่ได้ประกอบอาชีพที่กำลังเป็นที่นิยม และมีคน
 อีกเป็นจำนวนมากที่ต้องการจะเข้ามาทำแ่งอยู่ด้วย ทั้งนี้ยังรวมไปถึงความภูมิใจในการเข้ามา
 ศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บรรดานิสิตส่วนใหญ่ให้ความสนใจที่
 จะเข้ามาศึกษาในวิชาชีพ ดังจะเห็นได้จากกรณีที่คณะนิเทศศาสตร์เคยเป็นคณะยอดนิยม ที่มีผู้ให้
 ความสนใจเลือกมากเป็นอันดับต้น ๆ ในการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ของทบวงมหาวิทยาลัย
 ทั้งนี้เนื่องจากการที่อาชีพสื่อสารมวลชนเป็นที่ได้รับความนิยมมาก สถาบันการศึกษาที่สอนเกี่ยว
 กับวิชาชีพทางด้านนี้จึงได้รับความนิยมตามไปด้วย ดังนั้น ความภูมิใจที่เกิดขึ้นจึงอาจรวมถึง
 ความภูมิใจในการได้เข้ามาศึกษาในคณะหรือสถาบัน ที่เป็นความใฝ่ฝันของนักเรียนอีกจำนวนมาก
 เข้าไปด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาพความเป็นอาชีพยอดนิยมนี้ นอกจากจะเกิดปัจจัยของอิทธิพล
 แวดล้อมต่าง ๆ แล้ว ก็ยังเกิดจากความต้องการทางจิตวิทยา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ
 จำเป็นในแง่ของความนับถือตนเอง นั่นเอง

จากผลการศึกษาที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าบุคลิกภาพ ความถนัดและความสนใจ ความ
 ต้องการทางจิตวิทยา ความต้องการทางกายภาพ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ความต้องการของตลาดแรงงาน ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพสื่อสารมวลชน
 โดยเฉพาะการเลือกศึกษาวิชาชีพสื่อสารมวลชนของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า
 นิสิตบางคน ตัดสินใจเลือกอาชีพโดยพิจารณาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ
 ดังนั้น นิสิตบางคน จึงมีภาพความเป็นจริงทางอาชีพที่สื่อสารมวลชนมากกว่าหนึ่งลักษณะก็เป็นได้
 ดังจะเห็นได้จากในกรณีของ อนุรักษ์ พาณิชยานนท์ เป็นต้น

ภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนที่ปรากฏในผลการศึกษา ตามที่กล่าวไปแล้วนั้น
 เป็นภาพความเป็นจริงที่นิสิตคณะนิเทศศาสตร์เหล่านี้สร้างขึ้น ก่อนหน้าที่จะได้เข้ามาศึกษาในคณะ
 นิเทศศาสตร์ ซึ่งเมื่อนำผลการศึกษามาพิจารณาประกอบกับผลการวิจัยของ นิสากกร สุทธิวงศ์ (2533
 : 116) ที่พบว่านิสิตส่วนใหญ่จะเริ่มสนใจเลือกศึกษาวิชาชีพสื่อสารมวลชน ในขณะที่เรียนอยู่ในชั้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย และในการตัดสินใจเลือกคณะในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ซึ่งอาจทำให้
 พิจารณาต่อไปได้ว่า การตัดสินใจเลือกดังกล่าว เป็นกระบวนการระยะสั้น ใช้เวลาไม่นานนัก

มิได้มีความซับซ้อน และเกิดจากความจำเป็นที่ต้องตัดสินใจมากกว่าความต้องการที่ค่อยเป็นค่อยไป ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่เรียกว่า Value Stage คืออยู่ในวัยที่เริ่มคำนึงถึงค่านิยมของตนเอง ประกอบกับการที่เริ่มรู้ว่าตนเองมีความถนัดและทำอะไรได้ดี ทำให้เกิดทางเลือกคร่าว ๆ ต่ออาชีพ

ดังนั้น ภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนดังที่ได้กล่าวมานี้ จึงเป็นเพียงภาพ ความเป็นจริงที่นิสิตสร้างขึ้นเพื่อสนองตอบต่อค่านิยมในอาชีพของตนเองต้องการได้ นั่นเอง

แต่หลังจากที่นิสิตได้เข้ามาศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมี นโยบาย ที่จะทำให้การศึกษอบรรณแก่นิสิตทั้งในด้านความรู้ และในด้านความชำนาญเฉพาะสาขา วิชาชีพ โดยมีความมุ่งหมายที่จะผลิตบัณฑิตเพื่อให้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ (หลักสูตรคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530 : 1)

1. เป็นผู้มีความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพนิเทศศาสตร์ อีกทั้งมีความรอบรู้ ความ เชี่ยวชาญ และความคิดริเริ่มในสรรพวิทยาการ ซึ่งจะอำนวยประโยชน์แก่การประกอบอาชีพได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เป็นผู้ที่มีจริยธรรมและซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่ออาชีพและต่อสังคมโดยรวม
3. เป็นผู้ที่รู้จักตนเอง มีความรอบคอบ สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และสามารถ ปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ได้

จากความมุ่งหมายของหลักสูตรที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าเป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ทั้งความรู้ทาง วิชาการ และความชำนาญจากการฝึกปฏิบัติงานจริง ประกอบกับการได้อยู่ในแวดล้อม ได้มี การพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในอาชีพสื่อสารมวลชนเป็น อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ที่คณะอาจารย์พิเศษที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาอาชีพสื่อสารมวลชน ต่าง ๆ รุ่นนี้ที่คณะ ตลอดจนรุ่นพี่ที่จบการศึกษาและออกไปทำงานทางด้านสื่อสารมวลชนเป็นต้น จึงทำให้ภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชน ของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์มีความเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิม และอาจกล่าวได้ว่าเป็นภาพความเป็นจริงที่มีความชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะ นิสิตคณะนิเทศศาสตร์ในชั้นปีที่สูงขึ้นไป

จากความรู้ใน "คลังแห่งความรู้" ที่เพิ่มขึ้นภายหลังจากที่ได้เข้ามาศึกษาในคณะ นิเทศศาสตร์ ประกอบกับช่วงอายุของนิสิตที่กำลังก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่ง กินสเบิร์ก (Ginzberg, 1966 : 47-57) เชื่อว่า ในช่วงอายุนี้ (17 ปีขึ้นไป) เป็นระยะที่บุคคลจะ ยอมรับเอาความจริงเป็นในสิ่งแวดล้อม เข้ามามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ ซึ่งจะเป็นการเลือก แบบประนีประนอมระหว่างความต้องการของตนเอง กับโอกาสที่เป็นไปได้ โดยจะเริ่มจากการ พยายามเลือกละเอียดที่ตรงกับความเป็นจริง โดยคำนึงถึงความสนใจ ค่านิยม ตลอดจนอนาคตของ ตนเองมากที่สุดและในขั้นสุดท้าย ก็จะเป็นการเลือกในลักษณะที่ยอมรับในคุณภาพและความสามารถ ของตนเอง รวมถึงจุดประสงค์ของอาชีพที่ตนจะเลือกต่อไป ซึ่งเมื่อได้ทำการเลือกอาชีพใด อาชีพหนึ่งแน่นอนแล้ว ก็จะมีการฝึกเพื่อหาความรู้และประสบการณ์ต่อไป

ซึ่งก็อาจจะเทียบได้กับขั้นตอนการเลือกอาชีพของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ที่ ตัดสินใจเลือก เข้ามาศึกษาวิชาชีพสื่อสารมวลชน เพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่จะสนองตอบต่อค่านิยมในอาชีพที่ตนเอง ต้องการได้ แต่หลังจากที่ได้เข้ามาศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์ นิสิตก็จะแสวงหาภาพความเป็น จริงต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพของการทำงานเพื่อนำมาสนับสนุนเหตุผลที่นิสิตจะตัดสินใจ เลือกศึกษาเฉพาะสาขาวิชาชีพต่าง ๆ และเมื่อเข้าไปศึกษาในภาควิชาต่าง ๆ แล้ว นิสิตก็จะได้มี การประเมินถึงคุณภาพและความสามารถของตนเอง ว่ามีความถนัดในด้านใดด้านหนึ่งเป็นพิเศษ จากนั้นก็จะออกไปทำการฝึกเพื่อหาความรู้และประสบการณ์ สำหรับที่จะนำไปใช้ในเวลาทำงานจริง ต่อไป ตัวอย่างเช่น นิสิตคณะนิเทศศาสตร์คนหนึ่งมีความสนใจในอาชีพสื่อสารมวลชน เพราะมีภาพ ความเป็นจริงว่าอาชีพสื่อสารมวลชนเป็นอาชีพที่ได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จึงทำให้รู้สึกว่ อยากรทำงานเป็นครีเอทีฟโฆษณา เมื่อเข้ามาศึกษาในคณะแล้ว นิสิตก็ได้มีการสะสม "คลัง แห่งความรู้" เกี่ยวกับอาชีพโฆษณาว่านอกจากจะได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แล้ว ยังเป็นอาชีพ ที่มีรายได้ดี เห็นต้นแบบของคนเก่งและมีความสามารถที่ประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ จึงเป็น ภาพความเป็นจริง ที่ช่วยสนับสนุนให้นิสิตตัดสินใจเลือกศึกษาในสาขาวิชาการโฆษณา แต่เมื่อมี ประสบการณ์เพิ่มขึ้น นิสิตก็เริ่มตระหนักในความสามารถของตนเองว่าไม่ใช่คนที่จะสามารถทำงาน ทางด้านครีเอทีฟได้ แต่กลับมีความถนัดที่จะทำงานทางด้านบริการลูกค้าหรือเป็น เอ.อี มากกว่า ดังนั้น นิสิตจึงไปฝึกงานหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม เพื่อที่จะนำไปใช้ใน การทำงานในการบริการลูกค้า เมื่อสำเร็จการศึกษาต่อไป เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงทำให้นิสิตคณะ

นิเทศศาสตร์ เริ่มตระหนักถึงภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนที่เปลี่ยนไป

จากผลการศึกษาพบว่า ภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนที่เกิดจากการตระหนักของนิสิตนิเทศศาสตร์ ทำให้ภาพความเป็นจริงดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น มีรายละเอียดบางประการที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับภาพความเป็นจริงเดิมของนิสิตก็เป็นได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นภาพความเป็นจริงในลักษณะใดก็ตาม ก็ล้วนแล้วแต่ทำให้นิสิตมีความเข้าใจในภาพความเป็นจริงเหล่านั้นที่ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากรายละเอียดที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

อาชีพที่มีอิสระในการทำงาน

ลักษณะของภาพ "ความอิสระ" นี้จะเริ่มเป็นภาพที่ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้เพราะนอกเหนือ "ความอิสระ" ในเรื่องเวลาของการทำงานที่ยังคงลักษณะเดิมอยู่แล้ว นิสิตยังมีอิสระที่จะได้แสดงความคิดเห็นของตนออกมาด้วย และจากการศึกษาพบว่า ภาพของการทำงานที่อิสระในลักษณะเช่นนี้ จะพบได้อย่างชัดเจนในงานของ "นักข่าว" มากที่สุด ทั้งนี้จากประสบการณ์ของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ที่เคยไปฝึกงานทางด้านหนังสือพิมพ์ ได้พูดถึงการทำงานของนักข่าวไว้ว่า

...เท่าที่รู้นักข่าวทำงานช้าน้อย เขาให้ทำงาน 9 โมง แต่ส่วนมากจะมาบ่าย แล้วก็จะปิดเล่มประมาณตี 1 ตี 2 ก็จะมีเวรผลัดกันอยู่ พอเราไปถึง เขาก็จะมอบหมายว่า วันนี้ให้ไปทำข่าวประเด็นนี้ เราก็ออกไปอาจไม่ต้องเข้าโรงพิมพ์เลยก็ได้ แต่รุ่งนี้ต้องเขียนข่าวมาส่งเขา ตรงนี้ก็ต้องขึ้นกับความรับผิดชอบของแต่ละคน ถึงจะไม่ได้เข้าโรงพิมพ์ แต่ก็ต้องมีข่าวส่ง ไม่งั้นข่าวออกไม่ทัน หนังสือพิมพ์บางฉบับก็ให้อิสระด้านความคิดของเรา อย่างเราอยากทำข่าวไหนก็เสนอเขาไป อย่างพวกสารคดี จะลงเรื่องอะไรก็ได้ ที่เราคิดว่าแปลก น่าสนใจ อาจเป็นเรื่องท่องเที่ยว ชีวิตคนแก่ในเมืองหลวงเราก็ไปถ่าย ไปหาข้อมูลมา ถ่ายรูปเอง เขียนเอง ต้องไปต่างจังหวัดก็ไป... (จิรปริยา แก้วกำเนิดพงษ์)

...คิดว่างานผู้สื่อข่าวเป็นงานที่อิสระในระดับหนึ่ง คือไม่ต้องทำงานนั่งโต๊ะ ทำงานประจำ แต่ก็ต้องมีกรอบคอยจำกัดในการทำงาน...(กาญจนา จาติเสถียร. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2536)

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า นิสิตจะยังคงมองเห็นภาพของความอิสระในการทำงานอยู่ แต่ภาพความเป็นอิสระเหล่านั้นก็มีข้อจำกัดเพิ่มขึ้นในลักษณะที่ว่า จะต้องเป็นความอิสระที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง คือถึงแม้ว่าจะไม่มีคนมาคอยเช็คว่าจะต้องเข้าทำงานเวลานั้นเวลานี้ แต่เมื่อถึงเวลา ก็จำเป็นที่จะต้องสามารถทำงานให้เสร็จเรียบร้อยลุล่วงไปได้ด้วยดี หรือการแสดงออกทางความคิดอย่างอิสระนั้นก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตที่เหมาะสม และถูกต้องตามจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

และภาพของ "ความอิสระ" ในอีกความหมายหนึ่งของนิสิตนิเทศศาสตร์ ก็คือความสามารถที่จะทำงานใดงานหนึ่งได้ด้วยลำพังความสามารถของตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องทำงานร่วมกับคนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะนิสิตมีความเห็นว่า การที่ต้องทำงานกับคนเยอะ ๆ ก็จะต้องพบกับปัญหามากขึ้นตามไปด้วย

...งานช่างภาพจะอิสระกว่า มันอยู่รอดได้ด้วย ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นมากนัก ได้ทำงานด้วยตัวเองมากกว่า ยิ่งทำงานกับคนยิ่งเยอะ เรื่องก็ยุ่งแยะตามไปด้วย...(สุจินต์ แซ่ฮ้อ)

เมื่อนิสิตได้มีการสะสม "คลังแห่งความรู้" มากขึ้น ก็กลับพบว่าในบางสาขาวิชาชีพ โดยเฉพาะในงานโฆษณา นั้น กลับไม่ได้มีความอิสระในการทำงานอย่างที่นิสิตเคยวาดภาพไว้เลย

...เท่าที่เห็นทุกวันนี้ ครีเอทีฟจะอยู่ในที่ทำงานตลอดเวลา คือไม่ค่อยมีโอกาสดูออกไปไหนมาไหน ไปเจอกับอะไรสักเท่าไร มันไม่ได้เหมือนอย่างเดิมที่เคยคิดว่าท่านเป็นงานอิสระที่จะคิดที่จะทำงาน ไม่ต้องเข้าออฟฟิศทุกวัน เพียงแต่ให้ทีมงานส่งก็แล้วกัน...(ศุภรัชต์ ปิยวัชรพันธ์)

นอกจากนี้ ในเรื่องอิสระทางความคิดในงานโฆษณา จริง ๆ แล้วยังถูกจำกัดจากกรอบความคิดของลูกค้ายิ่งด้วย เพราะในการที่จะคิดงานโฆษณานั้นหนึ่งๆ ขึ้นมานั้น จะต้องคำนึงถึงปัจจัยอีกหลายๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของเงินทุน การตลาด ฯลฯ

...ยังมีข้อจำกัดอยู่ บางที่เราคิดอย่างอิสระว่าอยากให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ติดที่ว่าเจ้าของบริษัทเขาต้องการแบบไหน เงินทุนที่เขามีให้เราขนาดไหน จุดที่ต้องการขายต้องการอะไร มีข้อจำกัดที่ว่าตัวเจ้าของบริษัท ที่เขาต้องการให้เราโฆษณาให้เขา มีจุดมุ่งหลาย มีเงินทุนมากขนาดไหน ซึ่งอันนี้ก็เป็นข้อจำกัดของเราด้วย... (ปริญา ชุ่มรัมย์)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ภาพความเป็นจริงที่ว่า อาชีพสื่อสารมวลชนเป็นอาชีพที่มีอิสระในการทำงานนั้น ยังมีลักษณะคงเดิมอยู่ในเรื่องของเวลาทำงาน นอกจากนี้ยังมีอิสระในการแสดงออกทางความคิดอีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนในงานของนักข่าว

แต่อย่างไรก็ตาม ภาพของ "ความอิสระ" เหล่านี้ โดยเฉพาะในงานโฆษณา กลับมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปภาพในความคิดเดิมของนิสิตอยู่มากทีเดียว

อาชีพที่ท้าทายความสามารถมาก

ถึงแม้ว่าภาพของงานที่ "ท้าทายความสามารถ" จะยังคงเป็นสิ่งที่น่าดึงดูดใจอยู่เสมอในงานอาชีพสื่อสารมวลชน แต่จากผลการศึกษา จะพบว่า เมื่อผ่านเข้ามาถึงในช่วงอายุหนึ่ง นิสิตก็จะเริ่มยอมรับเอาสภาพความเป็นจริงเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ประกอบกับการได้แสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งที่นิสิตจะได้รับจากระบบการศึกษาในมหาวิทยาลัย และภาพความเป็นจริงทางอาชีพซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ จึงทำให้นิสิตเริ่มตระหนักรู้ว่า การได้แสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่ใช่งานที่น่าท้าทายความสามารถอย่างที่นิสิตเคยคิดไว้แต่แรก ตัวอย่างเช่น

... เป็นครีเอทีฟคงไม่ไหว เพราะคิดว่าคนเราถ้าเกิดจะคิดอะไรขึ้นมาสักอย่างหนึ่ง ก็ต้องมีพรสวรรค์บ้าง แล้วคนเราไม่ใช่มีพรสวรรค์กันทุกคน การจะคิดอะไรที่มีมุมมองขึ้นมาโดยตรง คิดว่ายากมาก ก็เลยคิดว่าเป็นเอ.อี. จะทำได้ดีกว่า... (ตั๊กยา หาญเบญจพงศ์. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2536)

... ตอนแรกอยากเรียนภาพยนตร์ หรือวิทยุโทรทัศน์มากกว่า อยากอยู่หน้ากล้อง อยากทำงานทางวิทยุโทรทัศน์ อยากเล่นกล้อง พอตอนหลังก็รู้ว่ามีมันยาก และเราคงมีความสามารถน้อยกว่าคนอื่นที่เขาเล่นกล้องกัน ก็คิดว่าพวกนี้คงไม่เหมาะกับเรา คิดไปคิดมาก็คิดว่าโฆษณาดีกว่า ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์เหมือนกัน อย่างในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ก็จะคอยติดตามดู เห็นมีโฆษณาดี ๆ ออกมาเยอะแยะ ก็คิดว่าถ้าได้ทำอย่างนั้นสนุกก็เลยเลือกโฆษณา

แต่ตอนนั้นคิดว่าจะไปทาง เอ.อี. เพราะว่าเวลาทำงานกับเพื่อน ส่วนมากเขาจะให้เราในฝ่ายก็อปปี้อะไร แล้วก็รู้ว่าเราทำได้ไม่ดี อีกอย่างถ้าเวลาเราไปสมัครงานก็อปปี้อะไรเตอร์ มันก็ต้องมีพอร์ต (PORTFOLIO - ผลงาน) เยอะ พอร์ตของเราไม่มีมากเท่ากับเพื่อน ๆ ที่เรียน Work Shop ก็เลยคิดว่าไม่น่าจะสู้เขาได้... (ภัทราทิพย์ พงษ์พานิช)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า เมื่อได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองทางความคิด รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียน และการทำงานในระดับหนึ่ง จึงทำให้มีสติมีภาพความเป็นจริงที่ชัดเจนขึ้นว่าจริง ๆ แล้วการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้น เป็นเรื่องของพรสวรรค์ ประกอบกับการฝึกฝนอย่างจริงจัง ซึ่งแต่ละคนก็ไม่ได้มีความสามารถที่จะทำได้เหมือนกันทุกคน ดังนั้น จึงทำให้มีสติเริ่มที่จะพิจารณาถึงความสามารถที่แท้จริงของตนเอง มากกว่าที่จะคิดว่าเป็นเรื่องของการทำงานความสามารถ

อาชีพที่มีลักษณะงานที่สนุก

จากผลการศึกษาปรากฏว่า มีนิสิตจำนวนไม่น้อยที่เลือกที่จะประกอบอาชีพสื่อสารมวลชน เพราะคิดว่าจะได้สนุกกับการทำงานที่ต้องพบปะกับผู้คนจำนวนมาก ได้เรียนรู้ชีวิตของผู้คน แต่การที่ต้องเจอเจอกับผู้คนมากมาย หลายประเภทในการทำงานจริงนี้เอง ทำให้มีสติได้พบว่าบางครั้งก็

ไม่ใช่ เรื่องที่น่าสนุกเลย

...เวลาทำงานจริง ๆ พี่ ๆ เขาเล่าให้ฟังว่าคนทำงานโฆษณาเป็นยังไงบ้าง ต้องสู้กับคนอย่างแรง รุ่นพี่ที่เขาจบไป เขาเคยเล่าให้ฟัง ถ้าเป็น เออี.ต้องเจอลูกค้า แล้วโดนลูกค้าต่อว่ายังไง ก็เลยคิดว่าคงทนไม่ไหวเพราะไม่ชอบทนายธรรม์แรง ๆ ของคน... (กนิษฐกา ศรียาภัย. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2536)

จากตัวอย่างนี้ ทำให้เห็นได้ชัดว่ามองเห็นภาพความเป็นจริงในอีกแง่มุมหนึ่ง ของการทำงานที่ต้องออกไปพบปะ เจาะ เจอกับบุคคลที่เป็นลูกค้า และต้องทนทำงานกับลูกค้าที่มีอารมณ์รุนแรง ไม่ใช่ลักษณะของงานที่น่าสนุกเลย ซึ่งก็เป็นภาพความเป็นจริงทางอาชีพในลักษณะที่เห็นไม่ได้คาดหวังมาก่อน จนเมื่อมาได้รับฟังการบอกเล่าประสบการณ์ตรงจากรุ่นพี่ นั่นเอง

หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการฝึกงานของนิสิตในภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์

...ตอนที่รู้จักงานพีอาร์ คิดว่ารู้จากคำพูดของคนอื่นมากกว่า จากที่เขาบอกว่างานพีอาร์ค่อนข้างดี คิดว่าคงสนุกสนาน ในความคิดเดิมคิดว่าเป็นพีอาร์โรงแรมแล้วจะได้พบปะผู้คนหลากหลายมากกว่า คือลูกค้าจะมีความแตกต่างกันเยอะ น่าสนุกกว่า แต่เราก็ไม่รู้ว่าจะออกไปทำงานจริง ๆ แล้วจะเหนื่อยขนาดนี้... (เฉลิมขวัญ สุวัชรังกร)

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในบางครั้งภาพความเป็นจริงของลักษณะงาน ที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากประสบการณ์ในการทำงานจริงของนิสิต จึงทำให้นิสิตเกิดความตระหนักรู้ว่า ถึงแม้ว่าภาพความเป็นจริงของลักษณะงานที่สนุกนั้น จะยังคงมีความสนุกกับการได้พบปะผู้คนอยู่ เพียงแต่การที่ต้องคอยดูแลเอาใจใส่คนเป็นจำนวนมาก ๆ ก็เป็นงานที่ค่อนข้างหนักและเหนื่อยอยู่ไม่น้อยทีเดียว

อาชีพที่สามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้

เป็นความจริงที่ว่า อาชีพทุกอาชีพสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ทั้งสิ้น และสำหรับ อาชีพสื่อสารมวลชนนั้น ก็สามารถที่จะทำประโยชน์ได้ในหลาย ๆ รูปแบบ ดังจะเห็นได้จากหน้าที่ ของสื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ หน้าที่ในการให้ข่าวสารแก่ประชาชนได้รับทราบ การให้ความบันเทิง ในรูปแบบต่าง ๆ การให้ความรู้ เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรง ชีวิตแล้ว สื่อมวลชนยังมีหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม ความคิดเห็น ตลอดจนทัศนคติที่ ทำ ให้ประชาชนที่อยู่ในสังคมหรือท้องถิ่นนั้น เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม วิถีชีวิต และเกิด วัฒนธรรมมวลชน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาความเจริญแก่ประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าภาพความเป็นจริงของการทำประโยชน์แก่สังคม ของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์นั้น นิสิตมีความเห็นว่าตนเองสามารถแสดงออกได้ในรูปแบบต่าง ๆ ตามทักษะความรู้ และความสามารถของตนเอง ตัวอย่างเช่น

...อยากทำข่าวที่เป็นข่าวซึ่งชาวบ้านอยากจะฟัง คือข่าวทั่วไปที่ชาวบ้านฟังได้ อยาก ทำข่าวให้ชาวบ้านที่อยู่ไกลๆ ไม่ใช่ว่าเขาอยู่ห่างจากเมืองไปแล้วเขาจะไม่รู้เรื่องราวอะไร อยาก ให้เขารู้อย่างนี้ให้เท่าเทียมกับคนในเมือง... (อติพร ชยานนท์กุล)

...อยากทำสารคดีเด็ก รายการเด็ก เพราะเป็นคนรักเด็ก อยากทำรายการในลักษณะ ให้เด็กก็ดูได้ ผู้ใหญ่ก็ดูได้ ตูมน่าจะเป็นรายการเด็กที่สร้างสรรค์มากกว่าให้เด็กออกมาแข่ง เกมโชว์ คิดว่าน่าจะดีกว่า ได้ประโยชน์มากกว่า... (เพ็ญสิริ เสวตวิหารี)

...อยากทำสารคดีโชนเดียวกับทุ่งแสงตะวัน หรือไม่ก็เป็นประเภทที่ปลูกจิตสำนึกดี ๆ ให้คนที่ด้อยกว่า อยากให้มีรายการดี ๆ อย่างโรงเรียนของหนู ที่ให้อะไรกับเด็ก เพราะเขาต้อง โตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต อยากทำสารคดีแก้ปัญหาส่วนรวมได้ที่ต้นเหตุ... (มนกานต์ อัมพันธ์ สุข สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2536)

...อยากทำงานพาร์ทไทม์ในองค์กรระหว่างประเทศ อย่าง UNESCO, กระทรวง-ต่างประเทศ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ ซึ่งมันต้องใช้งานประจำสัมพันธ์ แล้วก็คิดว่าถ้าได้ทำงานในองค์กรระหว่างประเทศ ก็จะได้ช่วยโปรโมทประเทศของตัวเอง ด้วยการแก้ไขจุดบกพร่องของประเทศไทยในสายตาของคนต่างประเทศ แล้วส่งเสริมจุดที่มันดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น...
(จิตรจรรยา เพิ่มภัทร. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2536)

ภาพความเป็นจริงเหล่านี้ ก็คือความคิดเห็นของนิสิตที่แสดงออกถึงความต้องการที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมในรูปแบบที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งเกิดจากการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่ได้เรียนมา ประกอบกับความสนใจส่วนตัว เพื่อผลิตผลงานที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ตามมุมมองของนิสิตออกมา

อาชีพที่มีรายได้ \ ค่าตอบแทนสูง

จากผลการศึกษาจะพบว่า ถึงแม้ว่าในตอนแรก จะมีนิสิตเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เข้ามาศึกษาในวิชาชีพสื่อสารมวลชน เพราะคาดหวังว่าจะสามารถทำรายได้เป็นอย่างมากจากการทำหนังสือ แต่หลังจากที่ได้รับรู้จากการบอกเล่าพูดคุยกับรุ่นพี่คณะแล้ว ก็ทำให้นิสิตมีภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับงานทำหนังสือใหม่ ๆ ว่าจริงๆ แล้ว ถึงแม้ว่าภาพยนตร์จะทำรายได้ต่อเรื่องเป็นเงินจำนวนมาก แต่ผู้กำกับภาพยนตร์หรือคนทำหนังสือนั้น ไม่ได้มีรายได้มากตามไปด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม อาชีพสื่อสารมวลชนในบางสาขาวิชาชีพ ก็เป็นอาชีพที่สามารถทำรายได้เป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในงานประชาสัมพันธ์ และงานโฆษณา ซึ่งเป็นงานที่นิสิตเกือบทุกคนเห็นพ้องต้องกันว่า เป็นงานที่มีรายได้ดีที่สุทธบรรดาอาชีพสื่อสารมวลชนทั้งหมด ดังตัวอย่างความคิดเห็นของนิสิต ต่อไปนี้

...ส่วนหนึ่งที่เลือกเรียนโฆษณา นอกเหนือจากความสนใจและความถนัดแล้ว ก็เพราะว่าเป็นอาชีพที่รายได้ดีที่สุดในบรรดาอาชีพสื่อสารมวลชน ซึ่งก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่คำนึงถึง เพราะคิดว่าการได้รายได้เป็นกอบเป็นกำจะสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ เลี้ยงพ่อแม่ได้... (พงษ์สุระ สันติพันธ์พิทักษ์)

... ตอนแรกก็คิดจะเรียนโฆษณา ก็เพราะรู้สึกว่าอยากให้คนอื่นทั้งในตัวเรา แต่ก็คิดถึงเรื่องเงินเดือนด้วยสภาพการทำงานด้วย เรื่องเงินเดือนก็มีส่วนนะ เพราะเขาจ่ายค่าแรงเราเยอะเหมือนกัน... (ชนิษฐา สุคันธะตุล)

ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากเป็นทราบกันดีอยู่แล้วว่า วงการโฆษณาเป็นวงการที่มีจำนวนเงินสะพัดเป็นพัน ๆ ล้านบาทต่อปี จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้งานโฆษณาเป็นงานที่มีค่าตอบแทนสูงตามไปด้วย และจากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ภาพความเป็นจริงเหล่านั้นเป็นภาพนิสิตที่สนใจในงานโฆษณารับรู้กันเป็นอย่างดีอยู่แล้ว รวมไปถึงการยอมรับว่า ค่าตอบแทนที่ค่อนข้างสูงของงานโฆษณา ก็เป็นสิ่งดึงดูดใจอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้พวกเขาสนใจในงานโฆษณามากขึ้นด้วย นอกจากนี้ผลหลาย ๆ คนยังเห็นพ้องต้องกันอีกว่างานโฆษณาเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีที่สุดในบรรดาอาชีพทางด้านนิเทศศาสตร์ทั้งหมด

ในส่วนของการรายได้ของงานประชาสัมพันธ์ จากผลการศึกษาพบว่า นิสิตหลายต่อหลายคนต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่า งานประชาสัมพันธ์ก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีรายได้ค่อนข้างดี แต่ก็ยังดีสู้งานโฆษณาไม่ได้ คือถ้างานโฆษณาเป็นอาชีพที่มีรายได้สูงสุดในบรรดาอาชีพสื่อสารมวลชน งานประชาสัมพันธ์ก็คงเป็นอาชีพที่มีรายได้ดีเป็นอันดับรองลงมา ตัวอย่างเช่น

... รายได้ของงานพีอาร์ก็ค่อนข้างดีพอ ๆ กับโฆษณา เคยมีคนบอกว่า อาชีพทั้งหมดในคณะที่รายได้ดีที่สุดก็มีโฆษณากับพีอาร์ แต่คิดว่าโฆษณาจะได้มากกว่า ซึ่งก็ต้องดูตำแหน่งด้วยอย่าง ถ้าเป็น เออี. ก็จะได้มากกว่าอยู่แล้ว เพราะพีอาร์ใหม่ ๆ อาจสตาร์ทไม่สูงนัก แต่ถ้าเก่ง ๆ แล้วเงินเดือนจะสูงมาก... (สุนันทา ว่องไว. สัมภาษณ์, 5 มีนาคม 2536)

อย่างไรก็ตาม สำหรับงานในสาขาอาชีพทางด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานทางด้านหนังสือพิมพ์ งานโทรทัศน์ งานวิทยุ งานภาพยนตร์ ฯลฯ นั้น จากการศึกษพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นงานที่มีรายได้ไม่สูงมากนัก เพียงแค่พอเลี้ยงตัวได้เท่านั้น คงไม่สามารถหวัง "รวย" ได้ จากงานเหล่านี้เลย แต่นิสิตเหล่านั้นต่างก็เห็นว่ารายได้ไม่ใช่สิ่งที่พวกเขาคำนึงถึงเลย การผลตอบแทนในแง่ของการได้ทำงานที่อยากจะทำและมีใจรัก ซึ่งตนเองเป็น

ผู้เลือกเองนั้นต่างหาก คือสิ่งที่นิสิตให้ความสำคัญ

...เรื่องเงินคิดว่าไม่ค่อยเดือดร้อนเท่าไร สมมติว่าได้เท่านี้ก็ได้อีก ถ้าเป็นงานที่เราชอบ เพราะตอนนี้ก็ยังไม่มียังไรต้องรับผิดชอบอย่างเงินเดือน 5,500 นี้อาจต้องคิดนิดนึง แต่คงจะทำ ถ้าเป็นงานที่ชอบจริง ๆ... (พรเพ็ญ บำรุงสิน. สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2536)

...รายได้ก็คงไม่สูงเท่าไร แต่เบียดเบียนอาจจะเยอะ มีรุ่นพี่เขาเคยบอกว่ารายได้ น้อย แต่เบียดเบียนเวลาไปโน่นมานี้ก็ได้อีกไม่ได้คิดถึงรายได้ อยากทำงานมากกว่า ซึ่งรายได้ ของนักข่าวนี้ถ้าเทียบกับงานอื่น ๆ ในสายนิเทศศาสตร์แล้ว ก็คงอยู่ต่ำสุดมั้ง... (สรารุช บุรพาณิช. สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2536)

...เพื่อน ๆ พี่ ๆ เขาก็บอกว่า MC เงินเดือนน้อย แต่งานหนัก จบไปแล้วจะได้ เงินเดือนเท่านั้นเท่านั้น เรียนก็หนักงานก็หนักกว่า แต่ก็คิดว่าเป็นองค์ประกอบเล็ก ๆ เพราะเรา ทำอะไรที่เราชอบ แต่ขอให้เราไม่ขาดทุน คือมีค่ารถไปได้ ค่ากินมี สามารถเข้ากับเพื่อน ร่วมงานได้ก็พอแล้ว จบไปสตาร์ท 7,000 นี้ก็เยอะแล้ว เพราะว่าเรายังใหม่ ไม่เคยทำมาก่อน หากเราทำไป ๆ อาจจะมีกระเด็นขึ้นมาอีก... (สมภพ กิ่งเงิน)

...ก็เห็นจากคนทำหนังหลาย ๆ คน แต่จริง ๆ แล้ว คนที่อยากทำหนังจริง ๆ ก็ ไม่ได้หวังอะไรมากมาย เพราะถ้าอยากจะรวยก็คงไปทำอย่างอื่น แต่ถ้าทำตรงนี้ ก็คงได้ในแง่ ความภูมิใจ ความภูมิใจมากกว่า แต่ถ้าหวังความมั่นคงในอนาคตก็ไม่แน่ใจว่าจะได้หรือเปล่า... (มนต์ศักดิ์ เกษศิริรินทร์เทพ. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2536)

อาชีพที่มีโอกาสกว้างขวางในการทำงาน

จากผลการศึกษาปรากฏว่าเมื่อเข้ามาศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์แล้ว นิสิตก็ยังคงมีภาพ ของการเป็นอาชีพที่มีโอกาสกว้างขวางในการทำงานอยู่ ดังจะเห็นได้จาก ความคิดเห็นของ นิสิตในเรื่องของตลาดแรงงานทางด้านอาชีพสื่อสารมวลชนนั้น ยังคงเปิดกว้างอยู่มาก โดยเฉพาะ

ในงานบางสาขาอาชีพอย่างงานโฆษณาซึ่งดูเหมือนว่าจะต้องการคนอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากมีการเข้าออกสูง หรืออย่างในงานประชาสัมพันธ์ ที่มีองค์กรหลาย ๆ องค์กร เริ่มเห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม นิสิตยังมีความเห็นอีกว่า การที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานได้นั้น ก็ยังต้องขึ้นอยู่กับโอกาสและความสามารถของแต่ละบุคคลด้วย เพราะตลาดแรงงานจะมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง นอกจากนั้นการที่มีสถาบันต่าง ๆ เปิดสอนวิชาชีพทางด้านสื่อสารมวลชนกันมากขึ้น ก็ยังทำให้ต้องมีการแข่งขันกันเข้าทำงานมากขึ้นตามไปด้วย

สำหรับตลาดงานทางด้านโฆษณานั้น นิสิตเกือบทุกคนจะมองไปที่บริษัทตัวแทนโฆษณาเป็นส่วนมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าบริษัทเหล่านี้เป็นตลาดแรงงานที่ใหญ่ที่สุดสำหรับงานทางด้านโฆษณา

...เขาต้องการมาก แต่จะคัดเลือกเฉพาะคนที่เป็นโยบายที่ต่อเขาจริง ๆ มีความคิดมีคุณภาพต่อชิ้นงานของเขาจริง ๆ เก่งจริง เพราะฉะนั้นเขาถึงต้องการคนมากจะได้คัดเลือกได้ รู้ว่าใครเป็นยังไง รู้ว่าคุณภาพคน ๆ นั้นเป็นแบบไหน... (ปริญา ชุ่มรัมย์)

...ก็ยังขยายอยู่ มีการย้ายงานกันแทบทุกวันเลย ไปที่ใหญ่กว่า ถ้าพูดถึงจะทำจริง ๆ ก็คิดว่าง่าย เพราะงานมันก็มีเข้าออกกันอยู่เรื่อย โอกาสที่เราจะเข้าไปมีเยอะมาก เป็น Field ที่ย้ายงานกันบ่อยมาก พอมีคนออกก็ต้องมีคนเข้า เป็นโอกาสซึ่งคิดว่าไม่ยากที่ทำให้เราได้เข้าไปทำ... (ธนิษฐา สุกันธะตุล)

...มหาวิทยาลัยอื่น ก็มีเรียนนิเทศศาสตร์หมดเลย ไม่ใช่มหาวิทยาลัยเราที่เดียว งานโฆษณา เรียกว่าเป็นงานยากถ้าหากไม่มีความสามารถจริง ๆ ก็คงยากมาก มีรุ่นพี่หลายคนเขาบอกว่า ระวังนะ ม.กรุงเทพมาแรง... (ตัทยา หาญเบญจวงศ์)

ในเรื่องตลาดแรงงานนั้น สำหรับงานประชาสัมพันธ์โดยรวมนั้น จะมีแนวโน้มที่

...เปิดกว้างขึ้น ตอนอยู่ปี 1 ปี 2 เคยคิดว่าเรียนนิเวศน์จะไปทำอะไรกิน ในองค์กรหนึ่ง ๆ ก็มีอยู่แค่ 1 หน่วยงานเท่านั้น แต่ปัจจุบันฐานะของงานนิเวศน์มีมากขึ้น เยอะมาก มีบริษัทที่

ปรึกษาประชาสัมพันธ์ออกมาหน่วยงานธุรกิจแทบทุกบริษัทต้องมีพีอาร์อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นตลาดจะกว้างมาก... (จิตรจรรยา เพิ่มภัทร)

...ต้องการเยอะ เพราะว่ามีองค์กรเพิ่มขึ้นมาก และก็เห็นความสำคัญของงานพีอาร์มากขึ้น ซึ่งองค์กรทั้งที่มีอยู่เดิมและที่เพิ่มขึ้นถ้าเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่พอ ก็จะมีหน่วยงานพีอาร์เอง แต่ถ้าไม่มีเขาก็จะจ้างเอเจนซี่ ดังนั้น เอเจนซี่ก็มีเยอะขึ้นอีก งานที่รองรับด้านพีอาร์ก็จะมีเยอะขึ้นไปด้วย... (เฉลิมขวัญ สุวัชรังกูร)

...แนวโน้มดีแน่นอน โดยเฉพาะพีอาร์ในเอเจนซี่ ซึ่งแต่ก่อนคิดว่ามีแต่ด้านโฆษณา แต่ตอนนี้เปลี่ยนไปแล้ว ทุกฝ่ายต้องมีการประชาสัมพันธ์ เป็นการโปรโมชันที่น้อยกว่าโฆษณาแต่ให้ผลที่ลึกกว่า กว้างขวางกว่า ระยะเวลา... (กนิษฐกา ศรียาภัย. สัมภาษณ์ 4 มีนาคม 2536)

ซึ่งถ้าจะพิจารณาในลักษณะที่ลึกซึ้งลงไปอีกก็จะเห็นได้ว่า ทั้งงานโฆษณา และงานประชาสัมพันธ์ งานที่ตอบสนองภาพความเป็นจริงทางอาชีพ ได้ทั้งในเรื่องของการเป็นอาชีพที่มีรายได้สูง และอาชีพที่มีโอกาสกว้างขวางในการทำงานนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่ออาชีพใดมีความต้องการแรงงานมาก อาชีพนั้นก็ย่อมจะต้องเสนอค่าตอบแทนที่สูงตามไปด้วย ทั้งนี้เพื่อดึงดูดให้บุคคลเกิดความสนใจ และต้องการที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น

สำหรับลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพอาชีพสื่อสารมวลชน ในแง่ของการเป็นอาชีพของคนเก่ง มีความสามารถมาก และการเป็นอาชีพยอดนิยมนั้น จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ปรากฏว่ามีสถิติถึงลักษณะของภาพเหล่านี้แต่อย่างใด ภายหลังจากที่ได้เข้ามาศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์แล้ว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะ

- ในส่วนของการเป็นอาชีพของคนเก่ง มีความสามารถมากนั้น หลังจากที่ได้ตัดสินใจได้เข้ามาศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์แล้ว ความต้องการจำเป็นสำหรับการได้รับการยอมรับนับถือ และความภาคภูมิใจในตนเองนั้น สามารถตอบสนองไปได้บ้างแล้ว สำหรับส่วนที่เหลือก็คงต้องขึ้นอยู่กับโอกาสและความสามารถของตัวนิสิตเอง นอกจากนี้ ยังเกิดจากการที่นิสิตเริ่มมีความตระหนักรู้ว่า

อาชีพสื่อสารมวลชนนั้น มีลักษณะที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ดังนั้น การที่ได้รับการยอมรับว่าจะเป็นคนเก่ง มีความสามารถ หรือมีชื่อเสียงได้นั้น ไม่ใช่สิ่งที่ผลิตจะได้รับการศึกษาวิชาชีพสื่อสารมวลชนแต่เพียงอย่างเดียว

- ส่วนลักษณะของความเป็นอาชีพยอดนิยมนั้น อาจจะแฝงอยู่ในลักษณะของการเป็นอาชีพที่มีโอกาสกว้างขวางในการทำงาน ทั้งนี้ก็เนื่องจากการที่ความนิยมนั้นเกิดขึ้นเพราะสภาพสังคมที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ยุคข่าวสาร จึงทำให้ลักษณะของภาพอาชีพนี้มีความโดดเด่นขึ้นมา ประกอบกับเป็นช่วงจังหวะที่ตลาดแรงงานมีความต้องการแรงงานทางด้านนี้สูงขึ้น จึงทำให้อาชีพนี้เป็นที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากอยู่ในขณะนี้

จากผลการศึกษา ยังพบอีกว่าการสั่งสมประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ภายหลังจากที่ได้เข้ามาศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์แล้ว ทำให้ผลิตคณะนิเทศศาสตร์มีภาพความเป็นจริงในเรื่องลักษณะของการทำงานที่ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้เพราะในการตัดสินใจเลือกที่จะทำงานต่าง ๆ ในลักษณะที่เฉพาะเจาะจงขึ้นไปอีกนั้น นอกจากคำนึงในอาชีพต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ก็เป็นสิ่งที่ผลิตจะต้องพยายามแสวงหา เพื่อนำมาประกอบในการตัดสินใจเลือกทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของตนเองให้มากที่สุด นั่นเอง

สำหรับภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับ ลักษณะการทำงานของงานอาชีพสื่อสารมวลชนด้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของนิสิตนั้น สามารถพิจารณาในรายละเอียดได้จากตัวอย่างดังต่อไปนี้

...งานเขียนบทก็จะเริ่มจากการศึกษาข้อมูลว่าบทนี้จะเขียนยังไง เราก็ไปหาพล็อต เราอาจพบได้ในชีวิตประจำวันอ่านพบจากห้องสมุด คนรอบตัว นำมาเขียน ก็เขียนเรื่องที่เราพอใจ ใจจริงอยากเขียนเรื่องที่ไม่ตามตลาด อยากทำสิ่งที่เราชอบแล้วไปเสนอกับคนทำหนัง คือผู้อำนวยการสร้างว่าจะยอมรับเราหรือไม่ ถ้าเขายอมรับ เขาก็คงให้เราไปคุยกับผู้กำกับปรึกษากันว่าต้องมีการแก้ไขตรงไหนบ้าง เมื่อตกลงแล้วว่าบทของเราได้รับเลือกจะทำหนังก็ไปร่วมประชุมกัน เวลาเขาเริ่มถ่าย เราก็ต้องคอยปรึกษากับผู้กำกับอยู่ตลอดเวลา จนกว่าหนังจะเสร็จ

แต่ถ้าเกิดเป็นในวงการหนังไทย คงต้องปรึกษากับผู้อำนวยการสร้าง ต้องประเมินประเมิน
ว่าเขาอยากให้เราทำอะไรต้องพยายามที่จะตามใจเขาก่อน ในหนังเรื่องแรกของเรา เมื่อหนัง
เขาทำรายได้พอสมควร เขาก็จะวางใจให้เครดิตเราเราก็จะสามารถเขียนบทหนังตามที่เราพอใจ
อย่างเต็มที่ของเราได้เลย... (วรวัจน์ ลิขิตบรรณกร)

...ตามความเข้าใจ เอ.อี เป็นคนที่คอยประสานงาน ใช้งานตั้งแต่แรกเลย ก็รับงาน
จากลูกค้า คุยกับลูกค้าว่าลูกค้าต้องการอะไร เอ.อี ก็จะมาบอกกับทีมงานที่เป็นครีเอทีฟ มา
ปรึกษากันว่าลูกค้าต้องการอย่างนั้นนะ ให้ครีเอทีฟไปคิดออกแบบมา แล้วถ้าครีเอทีฟคิดได้ เออี.
ก็จะนำไปเสนอลูกค้าว่าครีเอทีฟคิดมาอย่างนี้ ลูกค้าต้องการแบบนี้ใช้มั้ยถูกมั้ย ถ้ายังไม่ถูกใจ
เอ.อี ก็กลับไปทำใหม่อีก เป็นตัวกลางที่คอยประสานงานระหว่างครีเอทีฟกับลูกค้า เอ.อี. จะ
คล้าย ๆ กับเป็นตัวกลางคอยประสานงาน ต้องมีความรู้มาก ต้องเข้าใจงานครีเอทีฟว่าเป็นศิลปะ
และเข้าใจวิธีนำเสนอออกมา ต้องเข้ากับลูกค้าให้ได้ด้วย... (ตั๋ยมหา ชาญเบญจพงศ์)

...พ็อาร์ทโรงแรม นอกจากงานประจำที่ทำอยู่ ก็ต้องมีการแปรเปลี่ยนตามกาลเวลา
เพราะว่าลูกค้าโรงแรมแต่ละ Season ก็ไม่เหมือนกัน เป็นไทยเป็นเทศ ต้องอยู่ที่กาอบรมคนด้วย
เพราะฉะนั้นงานพ็อาร์ทจะไม่ใช่แค่การเผยแพร่ แต่ต้องรวมไปถึงการคุมคนให้ได้ด้วย อย่างคนที่
ต้องพบปะกับแขกที่มาก ก็ต้องให้เป็นอย่างใจต้องให้เขามีส่วนในการเผยแพร่ส่วนที่ดีของโรงแรม
ให้ได้ อย่างเช่น เราโปรโมทว่าโรงแรมเราบริการดีคนในองค์กร พนักงานของโรงแรมก็ต้อง
บริการดีจริง ๆ เราต้องคุมตรงนี้ให้ได้ด้วย

ส่วนงานประจำ ก็คือ งานถ่ายรูป ส่งข่าว เลี้ยงนักข่าว จัดงาน ฯลฯ... (เฉลิมขวัญ
สุวัชรังกร)

...ผู้กำกับก็คือศิลปินที่ต้องถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเขาออกมาในหนัง เหมือนศิลปิน
ที่ต้องวาดรูป การทำหนังคงไม่ใช่การทำหนังมะรืนนี้ แล้วมาบอกวันนี้ว่าจะทำหนัง อย่างนั้น
มันคงไม่ใช่ แต่มันน่าจะมาจากแรงบันดาลใจ ความรู้สึกนึกคิดของผู้กำกับ ตามความคิดแล้วผู้กำกับ
ต้องมีส่วนตั้งแต่แรกเลย เป็นเจ้าของความคิดตั้งแต่บท ตั้งแต่อะไรทั้งหมด ต้องเป็นความคิดของ
เขา แต่อย่างผู้กำกับอิสระ ก็ไม่ใช่งานของผู้กำกับที่แท้จริง อย่างนั้นน่าจะเรียกว่ารับจ้างกำกับ

มากกว่า ต้องดูว่าเราจะทำงานตรงนั้นเพื่ออะไร ต้องมีกฎเกณฑ์ ถ้าทำเพื่อเงินก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ก็ไม่ใช่ผู้กำกับในความคิดของผม...(มนต์ศักดิ์ เกษศิริรินทร์เทพ)

...เป็นงานที่ต้องทำตามสายข่าว โดยมีหัวหน้าข่าวควบคุมอีกที อยากทำข่าวสายการเมือง เพราะสนใจการเมืองมานาน การทำงาน ก็เริ่มตั้งแต่ฟังผู้บังคับบัญชาว่าเขาให้ข่าวอะไรมา เราต้องไปหาข้อมูลทุกอย่าง ไปค้นแฟ้มประวัติข่าวเก่า ๆ หาข้อมูลตามหนังสือพิมพ์ หนังสือ นิตยสาร ไปสถานที่ต่างๆ ไปค้นหาข้อมูลตรงนั้นด้วย หลังจากนั้นก็นำทั้งหมดมาประมวลเพื่อนำเสนอต่อไป ในแง่ของการ Present นั้น เราเป็นคนคิดเอง ให้ตรงตามเนื้อหาที่เจ้านายเขาสั่งมา ก็พอแล้ว...(สมภพ กิ่งเงิน)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ คือภาพความเป็นจริงทางอาชีพสื่อสารมวลชนในลักษณะของการทำงานในสาขาอาชีพต่างๆ ตามมุมมองของนิสิตคณะนิเทศศาสตร์ซึ่งจะเห็นได้ว่าภายหลังจากที่นิสิตได้เข้ามาศึกษาในคณะนิเทศศาสตร์แล้ว ภาพความเป็นจริงเหล่านั้น ก็มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งลักษณะของภาพความเป็นจริงทางอาชีพต่างๆ เหล่านี้ เกิดขึ้นเนื่องจากการที่นิสิตได้ผ่าน "กระบวนการสร้างความเป็นจริง" ทางอาชีพสื่อสารมวลชน นั่นเอง สำหรับรายละเอียดของลักษณะกระบวนการที่เกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์ และนำเสนอในบทต่อไป